

Mircea Dan Duță: Vztah mezi předložkou a členem v rumunštině

(Oponentský posudek diplomové práce)

Rumunsky psaná diplomová práce pana Mgr. Dana Duty je velmi důkladnou studií o syntaktických potenciálech rumunských předložek ve vztahu k členu určitému, neurčitému a nulovému. Autor v práci prokazuje výbornou znalost rumunské gramatiky, zásadních prací rumunských gramatiků, schopnost odborného zamyšlení nad jazykovým materiálem a cit pro výstižné a stručné materiálové doklady.

Diplomant přistoupil ke svému úkolu zodpovědně, se smyslem pro langovou potencialitu, projevující se v podobě pravidel, i parolovou realizaci, zobecněnou a ustálenou v jazykovém úzu. Členění práce je přehledné a dobře uvážené. Autor vychází z obecné charakteristiky rumunských předložek a rumunského členu a na základě těchto poznatků přistupuje k rozboru konkrétního jazykového materiálu. Rozbor ukazuje, že některé předložky mají v jazykovém úzu ustáleně zakódované připouštění nebo nepřipouštění členu; častěji však jsou tyto opozice vázány na kontextové zapojení příslušného substantiva (dalo by se tu hovořit o kategorii určivosti) proti obecnému pojmenování pojmu, případně použití substantiva s významem partitivním.

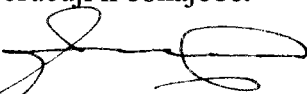
V rámci zkoumání jazykového úzu opřehného o normativní pravidla se autor zaměřil na významové funkce jednotlivých předložek, vždy doložené stručným, ale výstižným příkladem. Rozlišuje předložky jednoslovné původní (primární), jednoslovné vzniklé konverzí jiných slovních druhů (sekundární simplexní) a víceslovné (sekundární komplexní).

Autor důkladně prověřil používání předložek ve vztahu k členu, uvedl množství konkrétních případů a dospěl k závěrům, které náležitě zobecnil a formuloval jako pravidla (str. 107). Zároveň však ukázal, že situace v rumunštině je velmi specifická: i ve zjevně determinované individuální referenci se podstatné jméno může vyskytnout bez členu, jestliže je řízeno předložkou: jako by předložka nahrazovala determinant.

Vcelku lze říci, že předložená diplomová práce je založena hodně empiricky: prověřuje možnosti jednotlivých předložek kombinovat se s členem v souvislosti s jejich pádovou rekcí, s jejich významem a se syntaktickými funkcemi podstatných jmen, s nimiž se spojují. Pozornost je zaměřena na chování předložek v jednotlivých konkrétních případech, takže se místy zdá, jako by používání členu řídila sama předložka. Uvítal bych více systémový přístup, přihlídnutí ke kontextovému zapojení příslušných substantiv apod. Autor dospívá k závěru, že situace je zde tak nepřehledná, že ji nelze uchopit jinak než popisem jednotlivých případů. Nakonec však nachází zobecnitelné principy (platné asi pro 80 % případů), které formuluje jako jasná pravidla, z nichž existuje řada výjimek. Nebylo by možno zkoumat příčiny těchto výjimek?

Pokud jde o množství sledovaného jazykového materiálu a jeho interpretaci, obojí je velmi důkladné. Práce přináší velké množství poznatků užitečných nerodilým uživatelům rumunštiny i materiál k zamyšlení. Považuji ji za zdařilou a plně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 15. září 2008

Prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc.

Několik námětů a dotazů k obhajobě:

1. Jaká jsou kritéria pro rozlišení komplexních předložek od syntaktického spojení slovních druhů (větných členů) s primární předložkou? V práci je naznačeno plurálové *niște* (str. 56). Jsou možná i jiná kritéria?
2. Při vypočítávání sémantických funkcí jednotlivých předložek mohla být zmínka také o jejich čistě pádové funkci (*de, a, pe*). Mohou konkurovat pádovým tvarům substantiv? V této souvislosti, by bylo zajímavé zkoumat, jak se rumunština chová typologicky. Které typologické rysy v ní převládají? To se ovšem vymyká zadání diplomového úkolu.
3. Doklady jsou autentické, nebo přejaté z prací rumunských gramatiků? Jsou totiž velmi přílehlavé a přitom stručné a byly by ideální jako příklady do mluvnice rumunštiny pro cizince.
4. Jak se v rumunštině vyjadřuje partitivnost? 'napít se vína', 'donést vody', 'ukrojit si chleba', 'nabrat si knih' apod.
5. K funkcím členu:
Aceasta este o masă. (Reference individuální kontextově neurčitá) – *Masa este a mea.* (Reference individuální kontextově určitá) :: Jak by se řeklo např. 'Stůl slouží lidem k jídlu nebo k práci'? (Reference generická nehodnotící) a proti tomu třeba 'Stůl má být rovný a stabilní'? (Reference generická hodnotící)
6. Str. 56: *dragoste de mamă* 'matčina láska'. Je možno říci *dragoste de mama* nebo *dragoste mamei*? Nebo obojí? S jakým rozdílem? Jakým principem se řídí používání *de a* v genitivní funkci a jak tyto tvary konkurují flexivnímu genitivu?